HMYZ

réžia: Jan Švankmajer
http://www.pubres.sk/hmyz

v kinách na Slovensku: od 15. marca 2018

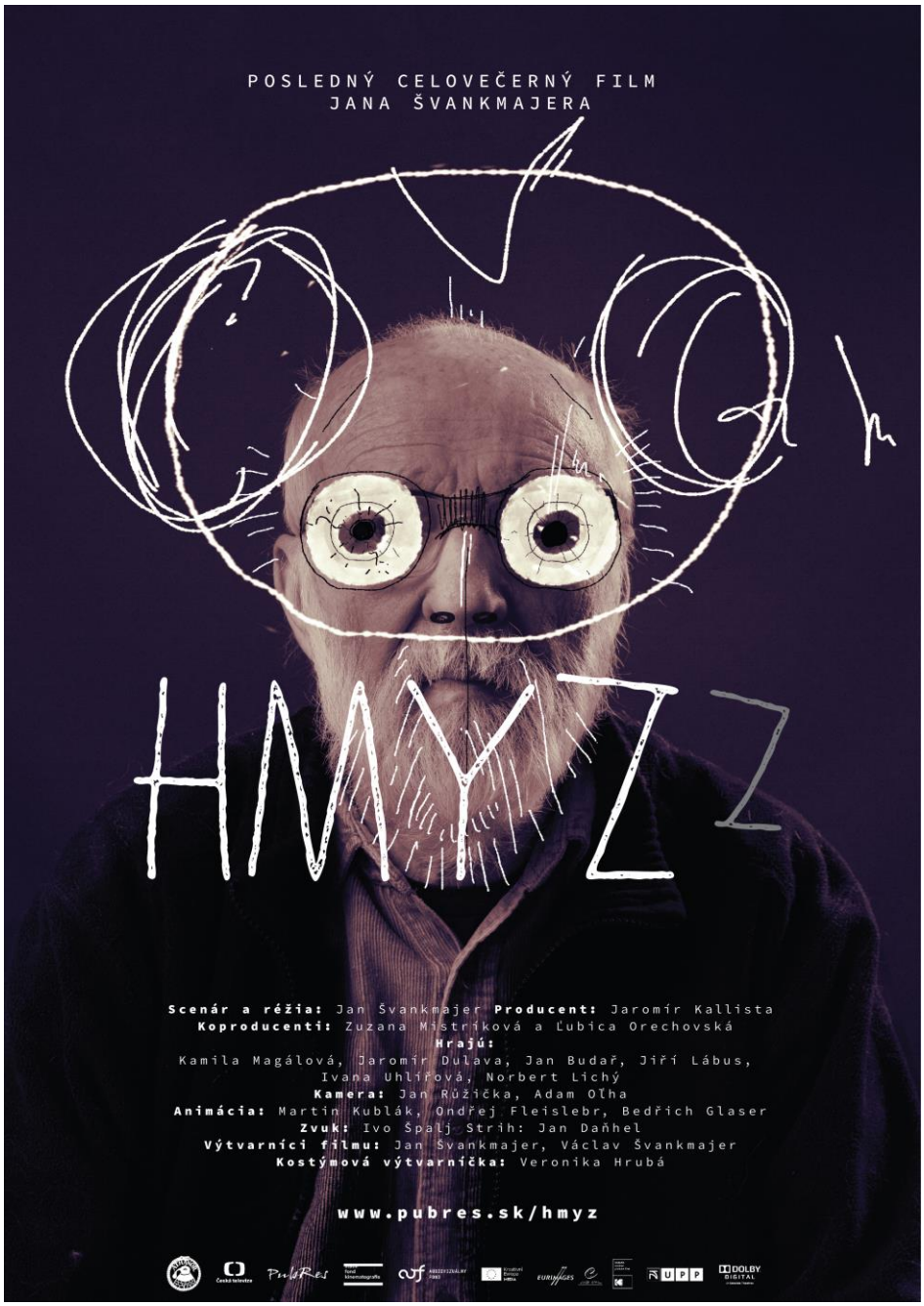

O filme

Premiéra	15. marca 2018
Formát	2D DCP a 35 mm kópia, zvuk 7.1
Dĺžka	98 minút
Distribútor	PubRes
Producent	ATHANOR
Koproducenti	PubRes, Česká televízia
S podporou	Státního fondu kinematografie Audiovizuálneho fondu Programu MEDIA – Kreatívna Európa EURIMAGES viac ako 2700 fanúšikov v crowdfoundingovej kampani
Réžia, scenár	Jan Švankmajer
Výtvarníci filmu	Jan Švankmajer, Václav Švankmajer
Kamera	Jan Růžička, Adam Oľha
Zvuk	Ivo Špalj
Strih	Jan Daňhel
Kostýmová výtvarníčka	Veronika Hrubá
Animácia	Martin Kublák, Ondřej Fleislebr, Bedřich Glaser
Produkcia	Lucie Kadeřávková, Pavla Kallistová, Marek Loskot
Producent	Jaromír Kallista
Koproducenti	Zuzana Mistríková, Ľubica Orechovská, Helena Uldrichová
Hrajú:	Jan Budař, Jaromír Dulava, Jiří Lábus, Norbert Lichý, Kamila Magálová, Ivana Uhlířová, Pavel Nový

Predslov Jana Švankmajera

Je bežné, že autori kníh píšu k svojim príbehom predslovy. Nie preto, aby nedôvtipným čitateľom vysvetlili zmysel svojho diela, ale aby poskytli kľúč k tomu, ako ich knihu čítať. Či v sede pri šálke kávy, alebo na pláži pod roztvoreným slnečníkom, alebo pod perinou s baterkou v ruke. Niekedy autori v takom predhovore píšu o tom, ako dielo vzniklo. Prečo by to nebolo možné aj pri filme?

Bratia Čapkovci napísali divadelnú hru *Zo života hmyzu* v roku 1924. V tom čase ešte Adolf Hitler sedel v mníchovskej pivnici, pil pivo a škrtal vo svojom rodokmeni židovských predkov. A Džeržimorda Džugašvili preberal Leninove dedičstvo, aby ho potom premenil na jeden veľký gulag. Hra vtedy ešte nemala byť politickou satirou. Išlo o čistý juvenilný mizantropizmus. Niet divu, že českí takzvaní vlastenci, ktorí ešte nevytriezveli z eufórie nad nedávno získanou samostatnosťou, Čapkovcov skritizovali a napadli z nemiestneho pesimizmu.

Mladí bratia si teda dali povedať a dopísali hre optimistický koniec: *„ó, jaký to krásny den,“* deň, kedy sa zrodila „predposratosť“, ktorá v neskorších rokoch vykvitla v Čechách obludnými kvetmi a stala sa českým národným znakom. O tom ale môj film nie je.

O čom teda je? Neviem. Jednoducho som napísal scenár tak, ako to zo mňa liezlo, na jeden záťah, ako sa píšu automatické texty. Bez racionálnej alebo morálnej kontroly. Len tak sa vystríhate mesianistického pokušenia veľkých umelcov ľudstvo naprávať, vylepšovať, poučovať, varovať a podobne. Nejde to. Prečítajte si Freuda. Jedinou adekvátnou a zmysluplnou odpoveďou na surovosť života je cynizmus fantázie, ako by povedal jeden český prekliaty básnik

Jan Švankmajer
apríl 2014

HMYZ

Divadelní ochotníci v malom meste skúšajú hru bratov Čapkovcov *Zo života hmyzu.* Počas skúšky sa prelínajú ich životy s osudmi postáv tejto divadelnej hry.

Slovo režiséra

Hra bratov Čapkovcov *Zo života hmyzu* je mizantropická hra. Môj scenár túto mizantropiu len prehlbuje, tak ako sa prehlbuje podobnosť človeka s hmyzom a tejto civilizácie s mraveniskom. Tiež by sa nemalo zabúdať na posolstvo Kafkovej *Premeny*.

Hra bratov Čapkovcov *Zo života hmyzu* bola napísaná v 20. rokoch minulého storočia. Jej mizantropický duch je však stále aktuálny. O to sa postaral koristnícky charakter súdobej civilizácie. V našom filme však táto hra tvorí len pozadie vlastného príbehu, ktorý má vo svojom vyznení bližšie ku Kafkovej *Premene* než k Čapkovcom. Nejde nám o „politický“ film, ale o imaginatívny film, ktorý ponúka celý rad interpretácií. Imaginácia je totiž pre nás stále onou „kráľovnou ľudských schopností“, ako ju nazval Charles Baudelaire.

Námet

Krčma v malom meste. Je pondelok. Zatvárací deň. Stoličky sú prevrátené na stoloch, len pri jednom, celkom v kúte miestnosti, sedí šesť miestnych ochotníkov. Na protiľahlej strane na vyvýšenom pódiu je postavená scéna pre druhé dejstvo hry bratov Čapkovcov *Zo života hmyzu* (domček Svrčkovcov a brloh Lumíka). Na vešiaku visia „hmyzie šatičky“: sukienky z krepového papiera, papundeklové motýlie krídla, pestro pomaľované a čierne lesklé krovky chrobákov.

Pri stole sedí šesť ochotníkov:
1/ **Režisér** – zrejme miestny učiteľ. Vášnivý entomológ. Podozrievam ho, že si vybral hru bratov Čapkovcov práve preto, a nie pre jej obsah. Pedant so sadistickými sklonmi. 45 rokov. Pre seba si vybral úlohu novomanžela Svrčka.

2/ **Růžena** – „pani režisérová“. V domácnosti. Sufražetka s hysterickým ladením, zápasiaca s tučnotou. (Tento zápas však doteraz celkom neprehrala.) 42 rokov. Po mestečku známa svojimi milostnými avantúrami, ktoré netají ani pred svojím manželom. Obsadená do úlohy pani Svrčkovej.

3/ **Pán Václav** – dobrý človek. Keby nosil okuliare, povedali by sme o ňom, že je iste hodinár. Posledný milenec – obeť pani Růženy. Napriek tomu, že má 38 rokov, je pani Růža prvá žena, ktorá ho dostala, za čo je jej úprimne vďačný. Jeho úloha: Lumík.

4/ **Pán Borovička** – každý súbor, ak chce zdarne existovať, potrebuje aspoň jedného pána Borovičku. Všetko unesie, všetko podrží, všetko zoženie. Úplne bez talentu, ale zato vášnivý ochotník. Trémista. Schizothým. 50 rokov. Chrobák.

5/ **Železničiar Kopřiva** – prišiel na skúšku rovno z nočnej šichty. V umastenej uniforme. Na skúške spí. On môže. On môže všetko. On je miestna hviezda. On si svoje uhrá vždy. 45 rokov. Zavalitý typ. Úloha: Parazit.

6/ **Slečna Jitka** – ešte nikdy divadlo nehrala, a je jej jedno, že ho bude hrať. Naivka. Chorobne čistotná. S paranoidnými sklonmi. Celú skúšku pletie detské dupačky, hoci je evidentne slobodná a bezdetná. 28 rokov. Obsadená do úlohy Larvičky.

Tulák leží doma s ischiasom. **Chrobáčica** a **Kukla** ešte neprišli. (A už asi ani neprídu.)

Počas skúšky sa prelínajú životy ochotníkov s osudmi postáv hry bratov Čapkovcov. Režisér – Svrček utrápi pána Václava, milenca svojej ženy. Pán Kopřiva, hrajúci Parazita, zožerie slečnu Jitku – Larvičku. Pánovi Borovičkovi sa podarí prevtelenie do chrobáka tak presvedčivo, že opustí nadobro svoju ľudskú podobu. Počas skúšky sa rodí aj umiera, čas nehrá žiadnu rolu. A to všetko sa odohráva na pozadí hry bratov Čapkovcov, kde sa hmyz správa ako ľudia a ľudia sa správajú ako hmyz.

Dlhá synopsa

Krčma v malom meste. Je pondelok. Zatvárací deň. Stoličky sú prevrátené na stoloch. Pri zadnej stene sály na vyvýšenom pódiu je postavené scéna do druhého dejstva hry bratov Čapkovcov *Zo života hmyzu.* Domček Svrčkovcov a brloh Lumíka. Uprostred miestnosti sedí pri jednom stole šesť miestnych ochotníkov:

Pán režisér, ktorý si pre seba vybral úlohu novomanžela Svrčka, Růžena – „pani režisérová“ v úlohe Svrčkovej, pán Václav, posledný milenec pani Růženy, obsadený do úlohy dravého Lumíka, Pán Borovička – Chrobák, železničiar Kopřiva – Parazit a slečna Jituška, ktorá bude hrať Larvičku, rozmaznanú dcéru Lumíka. Tulák leží doma s ischiasom, Chrobáčica a Kukla ešte neprišli (a ani neprídu). Pán režisér uvádza hercov do hry, ale nikto ho nepočúva. Pán Václav sa venuje pani Svrčkovej, Parazit po nočnej spí, Larvička pletie dupačky, hoci je zrejmé, že žiadne dieťa nemá. Len Pán Borovička visí pánovi režisérovi na perách.

Pán režisér nechá kolovať školskú škatuľu s chrobačou, ktoré zrejme sám nachytal a vypreparoval. Pán Borovička si dôkladne prehliada škatuľu a hľadá v nej chrobáka. Konečne ho našiel. Opatrne sa rozhliadne, či ho niekto nesleduje, a potom rýchle šupne chrobáka aj s jeho guľôčkou trusu do prázdnej škatuľky od zápaliek. Zatiaľ čo režisér zabŕdol do teórie prevteľovania herca do role, pán Borovička pod stolom otvorí škatuľku a so záujmom pozoruje chrobáka, ktorý pred jeho očami ožije.

Režisér nechá nalistovať výstup Chrobák – Chrobáčica. Keďže ale Chrobáčica ešte nedorazila na skúšku, tak za ňu číta jej text Jituška. Pán Borovička má hroznú trému, navyše sa doma ani nepozrel na text. Preto príšerne kokce, pletie sa a zajakáva. Jeho výkon je strašný. Pán režisér chvíľu znechutene počúva a potom urazený zo sály odíde. Ochotníci, ktorí sa na Borovičkovi zabávajú, pošlú ho ospravedlniť sa režisérovi. Ten sa najprv vyhráža, že nechá Chrobáka preobsadiť, ale na Borovičkove uistenie, že sa zlepší, ho nakoniec pošle niekam do ústrania, aby sa text naučil.

Borovička sa aj s textom a chrobákom zavrie na záchod a venuje sa učeniu úlohy. Režiséra medzitým neustále provokuje koketovanie jeho ženy s pánom Václavom. Pozve ju na scénu a skúša s nimi výstup, v ktorom pán Václav – Lumík má zavraždiť pani Růženu – Svrčkovú. Režisér však s výkonom pána Václava stále nie je spokojný. Vadí mu jeho mäkkosť, jeho pohľad na Svrčkovú, ktorú pri vraždení evidentne šetrí. Chce od neho, aby bol pri vraždení presvedčivejší. Necháva ho stále scénu opakovať, až nakoniec mu nôž vyrve z ruky a pošle ho do hľadiska sledovať, ako si takú vraždu predstavuje.

Svrčková sa zachveje. Režisér v maske Lumíka sa k nej plíži so vztýčeným nožom a prudko ju bodne. Růžena sa zvalí na scénu a režisér s výkrikmi *„ty kurvo, ty couro“* do nej bodá a bodá, až krv strieka naokolo. Svrčková do toho slastne vzdychá, takže nakoniec to vyzerá ako vášnivá erotická scéna, a nie vražda. Všetci onemejú hrôzou. Režisér sa pomaly upokojí a so slovami: *„tak aspoň takto, Václav“* mu podá nôž. Svrčková vstáva a akoby sa nič nestalo, pokračuje v skúške. Jedinou pamiatkou na búrlivý výstup sú jej kruhy pod očami.

Medzitým pán Borovička skúša na záchode pred zrkadlom úlohu Chrobáka. Do svojej role sa vžije tak, že sa nakoniec prevtelí do skutočného chrobáka, vyskočí von oknom a pridá sa aj

s guľôčkou k ostatnej chrobači. Režisér na scéne stále ešte týra pána Václava, až sa Lumík zrúti a skončí v bedni na odložené rekvizity. Pani Růžena z výstupu vraždy – súlože otehotnie a v priebehu skúšky porodí zdravé dievčatko.

Nakoniec režisér zavolá na scénu Jitušku – Larvičku a pána Kopřivu – Parazita. Sám číta text za neprítomného Tuláka. Pán Kopřiva „ide“ ako profesionál. On jediný vie svoju rolu naspamäť a jeho herectvo je presvedčivé, nie je v ňom nič ochotníckeho. Pán režisér je s jeho výkonom nadmieru spokojný. Celý výstup ale končí utajený pred zrakmi divákov i režiséra v prepadlisku (v brlohu Lumíka), kde pán Kopřiva skutočne Jitušku – Larvičku zožerie, tak ako to bratia Čapkovci predpísali.

Večer potom naši ostatní ochotníci (režisér, Růžena a Kopřiva) spolu s malou Bohunkou – dostala meno po otcovi – opúšťajú krčmu a vykročia do ulice zaliatej zapadajúcim slnkom.

Jan Švankmajer
13. august 2016

O tvorcoch

Jan Švankmajer – režia, scenár

Jan Švankmajer sa narodil 4. septembra 1934 v Prahe. V rokoch 1950 – 1954 absolvoval stredoškolské štúdium v scénickom oddelení Vyššej školy umeleckého priemyslu a v rokoch 1954 – 1958 vysokoškolské štúdium na Divadelnej fakulte Akadémie múzických umení v Prahe (odbor bábkarskej scénografie a režie). Zameranie Švankmajerovho štúdia do značnej miery predurčilo jeho tvorivý vývoj. Neštudoval film a jeho techniku, v čom je tiež možné hľadať dôvody nezaťaženosti „filmovým umením“ a prílišnou oddanosťou technickému médiu.

V Laterne Magike si Jan Švankmajer po prvýkrát overil niektoré filmové postupy vrátane filmových trikov. V roku 1964 nakrútil svoj prvý film v Krátkom filme Praha. Jeho tvorivá mnohostrannosť sa však vymyká hraniciam filmu, aktívny je najmä v oblasti samostatného výtvarného prejavu, ktorému sa venuje od konca 50. rokov. Jeho tvorba, či už filmová, výtvarná alebo teoretická, je úzko spätá s kolektívnou aktivitou Surrealistickej skupiny v Československu.

Filmografia:

2010 **Přežít svůj život** (dlhometrážny film)
2005 **Šílení** (dlhometrážny film)
2000 **Otesánek** (dlhometrážny film)
1996 **Spiklenci slasti** (dlhometrážny film)
1994 **Lekce Faust** (dlhometrážny film)
1992 **Jídlo**
1990 **Konec stalinizmu v Čechách**
1989 **Flora**
1989 **Tma, Světlo, Tma**
1989 **Zamilované maso**
1988 **Jiný druh lásky**
1988 **Mužné hry**
1987 **Něco z Alenky**
1983 **Kyvadlo, jáma a naděje**
1982 **Do pivnice**
1982 **Možnosti dialogu**

1980 **Zánik domu Usherů**
1979-73 **Otrantský zámek**
1972 **Leonardův deník**
1971 **Žvahlav aneb Šatičky Slaměného Huberta**
1970 **Don Šajn**
1970 **Kostnice**
1969 **Tichý týden v domě**
1969 **Picknick mit Weismann**
1968 **Byt**
1968 **Zahrada**
1967 **Historia Naturae (Suita)**
1966 **Et Cetera**
1965 **Spiel mit Steinen**
1965 **J. S. Bach – Fantasia G-moll**
1964 **Poslední trik pana Schwarzewaldea a pana Edgara**

Kamila Magálová – herečka, predstaviteľka Růženy

Narodila sa v Bratislave, kde absolvovala VŠMU a v roku 1982 sa stala členkou SND. V 80. rokoch sa pravidelne objavovala v televízii a filmoch, napríklad v poetickom príbehu *Guľôčky* (1982) Jozefa Zachara, v rozprávke *Falošný princ* (1984) Dušana Rapoša alebo v psychologickej snímke *Začiatok sezóny* (1987) Zora Záhona. Po úspechu komédie *Líbáš jako Bůh* (2009) ju diváci mohli vidieť napríklad v príbehu z prostredia automobilových pretekov *Tacho* (2010) v režii Mirjamy Landy alebo v televíznych seriáloch *Odsúdené, Terapie* a *Za sklom*. V súčasnosti okrem hereckej práce pôsobí aj ako Veľvyslankyňa dobrej vôle UNICEF a je prezidentkou Nadácie na záchranu koní.

Výberová filmografia:
2018 **Hmyz**, r. Jan Švankmajer
2012 **Líbáš jako ďábel**, r. Marie Poledňáková
2009 **Líbáš jako Bůh**, r. Marie Poledňáková
1990 **Súkromné životy**, r. Dušan Hanák
1987 **Začiatok sezóny**, r. Zoro Záhon
1984 **O sláve a tráve**, r. Peter Solan
1984 **Falošný princ**, r. Dušan Rapoš
1982 **Guľôčky**, r. Jozef Zachar
1980 **Demokrati**, r. Jozef Zachar
1976 **Koncert pre pozostalých**, r. Dušan Trančík

Ako ste sa dostali k úlohe Růženy a k spolupráci s Janom Švankmajerom? Čo vás presvedčilo, aby ste túto rolu prijala?
- Jedného dňa mi zavolal Jaromír Kallista, producent pána Švankmajera, že pán režisér chce nakrútiť svoj posledný film a rád by ma doňho obsadil. Bolo pre mňa poctou mať možnosť točiť s takým svetovo uznávaným režisérom. Ani som veľmi neuvažovala nad tým, že si najprv prečítam scenár, ako som to robievala doteraz, keď mi ponúkli rolu. Myslím, že meno Švankmajer je zárukou vysokej kvality, a tak som rolu prijala. Scenár som dostala do rúk vzápätí a ten ma len utvrdil v mojom rozhodnutí.

Bola práca na projekte, ktorý je kombináciou hraného a animovaného filmu, v niečom iná, ako keď hráte výlučne v hranom filme?
- Samozrejme som vedela, o aký druh filmu ide, keďže som niektoré predchádzajúce filmy Jana Švankmajera videla. Keďže je film spojený s animáciou, herecky to bola pre mňa výzva, zvedavosť a hlavne vzrušenie. Avšak, na rozdiel od ostatných Švankmajerových filmov, práve v tomto bolo toho herectva najviac, čo ma potešilo.

Čo sa vám na filme najviac páči? Čím osloví okrem originálnej „švankmajerovskej" poetiky diváka?
- Počas nakrúcania sa točil aj dokument, film o filme, ktorý má byť zároveň portrétom pána Švankmajera. Výsledok je o to zaujímavejší a pútavejší, že tvorcovia spojili film s dokumentom, čím vzniklo niečo originálne a neobyčajne unikátne. Použili sa aj zábery zo zákulisia natáčania a prípravy animácie. Nikdy predtým som nič také nerobila a myslím si, že výsledok stojí za to. Bude to film pre fajnšmekrov a tých, čo poznajú prácu pána režiséra. Musí to byť v niečom náročný divák.

Boli ste aj na svetovej premiére na MFF v Rotterdame. Ako ste vnímali prijatie filmu?
- Režisér premiéroval v Rotterdame už svoj piaty film. Takže ho tam poznajú a uctievajú. Bolo pre mňa príjemné zažiť atmosféru hneď po premiére, keď diváci zostali v sále a s režisérom začali živo diskutovať.

Adam Oľha – 2. kamera, réžia dokumentárneho filmu

Narodil sa v Košiciach. V roku 2011 vyštudoval katedru dokumentárnej tvorby na FAMU v Prahe, jeho absolventský film *Nový život* (2012) vyhral Cenu divákov na MFDF v Jihlave a bol vybraný na Hot Docs Toronto, MFF Karlove Vary a ďalšie festivaly. Získal niekoľko ďalších cien ako Associated Press Focal International Award a Cenu Tatrabanky pre mladého tvorcu. Je režisérom viacerých dokumentárnych filmov a cyklov pre Českú televíziu, napríklad *Prostory*, *Jeden rok s Fulbrightem*, *Česká fotka*, *Arsenál*, pracuje aj ako kameraman dokumentárnych filmov. V roku 2014 bol účastníkom Berlinale Talents. V súčasnosti pracuje na niekoľkých dokumentárnych projektoch a pripravuje dokument o Janovi Švankmajerovi *Alchymická pec*.

Výberová filmografia:

2018 **Hmyz**, r. Jan Švankmajer, (2. kamera)
2017 **Nezkrotitelný Kotík** (réžia)
2017 **Čechoslováci v Gulagu**, r. Marta Nováková (kamera)
2017 **Bratři za hrob**, r. Martin Jazairi (kamera)
2015 **Česká fotka** (réžia, TV séria)
2015 **Arsenál – Národní filmový archiv** (réžia, TV séria)
2013 **Jeden rok s Fulbrightem** (réžia, TV séria)
2012 **Nový život** (réžia) – absolventský film
2011 **Monitor venkova** (réžia)
2010 **CERN: továrna na absolutno**, r. Jan V. Sacher (kamera)
2009 **Pahrbek český**, r. Lucie Králová (kamera)
2007 **Martin – Lisabon** (réžia)
2005 **Pěstitelé Svatosti** (réžia)
2005 **Světlík** (réžia)
2003 **Smrt lesní** (réžia)

***Hmyz* je kombinovaný animovano-hraný film. Bola pre vás spolupráca na tomto filme Jana Švankmajera výnimočná?**

- Spolupráca s Janom Švankmajerom je pre mňa neoceniteľná skúsenosť. Veľmi ma potešilo, že sa rozhodol vo svojom filme uplatniť dokumentárny prístup, ktorý dopĺňal exaktný scenár inak hraného filmu. Nenazval by som ho animovano-hraným filmom, aj keď sčasti je animovaný, pretože ide skôr o hraný film, ktorý disponuje podľa Švankmajerových slov „objektívnym humorom“. Práve ten vzniká v nenaplánovaných scénach zachytených dokumentárnou kamerou. Zámerom bolo pozorovať, ako sa film rodí s vedomím toho, že neskôr do neho vstúpi dokument a ovplyvní hrané scény. Vzniká tak náraz, ktorý chcel pravdepodobne Jan Švankmajer vo filme vytvoriť.

Mali ste ako druhý kameraman filmu príležitosť a priestor aj na vlastné nápady ako film obrazovo uchopiť?

- Nápady do tohto filmu nepatria. Vzhľadom na to, že prvý kameraman Jan Růžička musel dôsledne napĺňať technický scenár a bol pod neustálym dohľadom režiséra, dávalo mi to

relatívnu voľnosť a mohol som ich sústredenú prácu sledovať skoro bez povšimnutia. Moja úloha bola presne opačná, narušovať tú presnosť, možnosť vytvárať subverzie. Túžil som byť neviditeľný, čo sa mi nepodarilo, pretože som im väčšinou liezol do pripravovaného záberu, aby som na nich videl. Na pľaci však vládla taká pokojná a prívetivá atmosféra, že sa mi podarilo nakrúcať relatívne voľne bez toho, aby som niekoho vyslovene nahneval. Na začiatku spolupráce mi Jan Švankmajer popísal v pár vetách, o čo mu ide a nechal ma voľne pracovať. Keď mlčal, znamenalo to, že je všetko v poriadku. Ušetrili sme si zbytočné slová i gestá. Podľa mňa mu išlo o to, aby „film o filme“ čo najmenej ovplyvňoval a nechal sa ním spätne prekvapovať.

Po celý čas vzniku filmu ste teda nakrúcali dokument o Janovi Švankmajerovi *Alchymická pec*. Čo nám o Švankmajerovi a jeho tvorbe prezradí?
- Film stále nakrúcame. Začali sme filmom *Hmyz*, ktorý tvorí začiatok nášho dokumentu. Vytvárame ho s Janom Daňhelom, ktorý je súčasne strihačom *Hmyzu*. Nechceme z toho vytvoriť portrét legendy, ale priblížiť ľuďom proces tvorby nielen originálneho tvorcu, ale aj celého mechanizmu, ktorý okolo seba s producentom Jaromírom Kallistom vytvorili. Je to u nás ojedinelá záležitosť, kedy svetovo uznávané filmy vznikajú prakticky na kolene, nepretržite tridsať rokov, keď nepočítam ďalších tridsať, ktoré boli predtým. Naším krédom je: proces proti artefaktu. Riadime sa tiež filmovým desatorom, ktoré Jan Švankmajer vydal vo svojej knihe *Síla imaginace*. Film je o kontakte reality a magického sveta. O zániku euroatlantickej civilizácie, ktorej sme všetci súčasťou.

A na záver, ako ste vnímali prijatie filmu počas svetovej premiéry na MFF v Rotterdame?
- Myslím si, že film bol prijatý veľmi dobre. Festival v Rotterdame patrí medzi najpozoruhodnejšie filmové udalosti roku. Má skvelé publikum. Necítil som tam zaslepenosť k legende, ale zvedavosť, no nie tu zákernú.

O producentoch

ATHANOR – spoločnosť pre filmovú tvorbu, s. r. o. (ČR)

ATHANOR je filmová spoločnosť založená so zámerom produkovať nezávislú a nekomerčnú tvorbu. Od roku 1992 produkovala alebo koprodukovala predovšetkým filmy Jana Švankmajera. Napriek množstvu ponúk sa spoločnosť venuje výlučne vlastnej tvorbe, nerobí reklamy ani cudzie zákazky. Pomáha aj mladším tvorcom alebo študentom, najmä pri ich debutoch, pokiaľ ide o zaujímavé projekty. Študenti z celého sveta sa ako stážisti zúčastňujú nakrúcaní spoločnosti. Spoločnosť má svoj ateliér a vlastné technické vybavenie v Knovíze, takže s výnimkou laboratórií a zvukovej stránky je sebestačná a nezávislá.

Výberová filmografia:

2010 **Přežít svůj život**, r. Jan Švankmajer
2005 **Šílení**, r. Jan Švankmajer
2000 **Otesánek**, r. Jan Švankmajer
1996 **Spiklenci slasti**, r. Jan Švankmajer
1994 **Lekce Faust**, r. Jan Švankmajer
1992 **Jídlo**, r. Jan Švankmajer
1990 **Konec stalinizmu v Čechách**, r. Jan Švankmajer
1987 **Něco z Alenky**, r. Jan Švankmajer

PubRes (SR)

Spoločnosť PubRes vyvíja, produkuje a spolupracuje na distribúcii filmových projektov od roku 2007. Ako minoritný koproducent realizovala celovečerné hrané filmy *Občiansky preukaz* (2010, r. Ondřej Trojan), *Ako nikdy* (2013, r. Zdeněk Tyc) a *Miesta* (2014, r. Radim Špaček). Spolupracovala tiež so spoločnosťou Bionaut na výrobe televízneho seriálu *Doktor Martin* (2015, r. Petr Zahrádka, koprodukcia ČT a RTVS), pre TV Markíza produkovala seriál *Kuchyňa* a pre RTVS dokumentárny cyklus *Šesť zmyslov Paríža*. Zuzana Mistríková a Ľubica Orechovská sú ako producentky za PubRes podpísané pod krátkym hraným filmom *Tanec tigra* (2013, r. Martin Repka, SR/India/Rakúsko), celovečerným dokumentárnym filmom *vlna vs. breh* (2014, r. Martin Štrba, SR/ČR), celovečernými hranými filmami pre kiná *Wilsonov* (2015, r. Tomáš Mašín, ČR/SR) a *Učiteľka* (2016, r. J. Hřebejk, SR/ČR). Spoločnosť PubRes bola koproducentom aj dvoch celovečerných animovaných projektov *Lichožrúti* (2016, r. Galina Miklínová, ČR/SR, Chorvátsko) a *Smrteľné historky* (2016, r. Jan Bubeníček, ČR/SR). Minulý rok uviedla do kín celovečerné dokumenty *Červená* (ČR/SR) Olgy Sommerovej a *Mečiar* (SR/ČR) Terezy Nvotovej. Aktuálne prichádza do kín *Hmyz* Jana Švankmajera, vo fáze produkcie má dva tituly *Pomaľované vtáča* (r. V. Marhoul) a *Ema a smrtihlav* (r. P. Krištúfek) a v postprodukcii film *Toman* (r. O. Trojan).

Výberová filmografia:

2018 **Hmyz**, r. Jan Švankmajer
2017 **Mečiar**, r. Tereza Nvotová
2017 **Červená**, r. Olga Sommerová
2016 **Lichožrúti**, r. Galina Miklínová
2016 **Smrteľné historky**, r. Jan Bubeníček
2016 **Učiteľka**, r. Jan Hřebejk
2015 **Wilsonov**, r. Tomáš Mašín
2014 **Miesta**, r. Radim Špaček
2014 **vlna vs. breh**, r. Martin Štrba
2013 **Ako nikdy**, r. Zdeněk Tyc
2013 **Tanec tigra**, r. Martin Repka
2010 **Občiansky preukaz**, r. Ondřej Trojan

Rozhovor so Zuzanou Mistríkovou, producentkou zo spoločnosti PubRes:

***Hmyz* je nekonvenčný animovano-hraný film s originálnym rukopisom Jana Švankmajera. Nebáli ste sa vstúpiť do takéhoto náročného projektu? Čo rozhodlo, že ste sa stali jeho koproducentom?**

- Naopak, prizvanie spolupracovať na tomto projekte si veľmi vážime. Považovali sme možnosť koprodukovať tento film za obrovské privilégium. Na jednej strane je to mimoriadna umelecká osobnosť Jana Švankmajera a na druhej strane nesmierne precízny, skúsený a otvorený producent Jaromír Kallista. Obaja s mimoriadne silným citom pre profesiu i to, čo je správne a morálne. Bola to pre nás veľká škola a snažili sme sa sekundovať im vo veciach, v ktorých sme vedeli byť užitočné, napríklad vo vzťahu k Fondu Rady Európy EURIMAGES.

Film nedávno absolvoval svoju svetovú premiéru na festivale v Rotterdame. Viete podľa reakcií zahraničného publika odhadnúť, ako sa mu bude dariť na medzinárodnej pôde?

- Až na medzinárodnej pôde je možné pochopiť, čo Jan Švankmajer znamená pre svetovú kinematografiu. Keď vidíte divákov, ktorí v pondelok na obed zaplnia najväčšiu festivalovú kinosálu, s akým obdivom sa režisérovi po filme prihovárajú, keď vidíte dve japonské dievčatá, ako sa po odfotografovaní s Jánom Švankmajerom rozplačú... Keď sledujete pred širokým publikom diskusiu s ním, ktorú kanadský publicista Robert Gray začne citátom svojho amerického kolegu Anthonyho Lanea z New Yorkeru, že: *„Svet je rozdelený na dva nerovné tábory: na tých, ktorí sa nikdy nestretli s menom Jan Švankmajer... A na tých, ktorí mali šťastie na jeho dielo natrafiť a pochopiť, že stoja tvárou v tvár géniovi.“* Už crowdfoundingová kampaň pred filmom, ktorá napokon priniesla do jeho produkcie viac ako 300 000 dolárov, svedčí o tom, že Jan Švankmajer má svoje verné publikum doslova na celom svete.

***Hmyz* bude otváracím filmom Febiofestu, kde bude mať zároveň slovenskú premiéru. Aká ho čaká domáca distribúcia a čím si podľa vás získa slovenského diváka?**

- Film vstupuje do kín otvorením Febiofestu a v rámci tohto festivalu sa dostane do kín, ktoré po Slovensku s Febiofestom spolupracujú. Zároveň *Hmyz* už teraz programujeme do kín, ktoré oň prejavili záujem. Filmy Jana Švankmajera predpokladajú diváka, ktorý má chuť pustiť sa s ním do sveta imaginácie. A týchto divákov sa snažíme v distribúcii osloviť. Chcem však upozorniť, že *Hmyz* je veľmi komunikatívny a herecký film. Samotný jeho rámec – ochotnícki divadelníci skúšajú hru *Zo života hmyzu* bratov Čapkovcov – na to vytvára skvelé predpoklady. Režisér však v tomto filme vezme diváka i do zákulisia samotného nakrúcania, takže sa má naozaj na čo tešiť.